

ЗАКОН

О ПОТВРЂИВАЊУ ПРОТОКОЛА О ОДРЖИВОМ ТУРИЗМУ УЗ ОКВИРНУ КОНВЕНЦИЈУ О ЗАШТИТИ И ОДРЖИВОМ РАЗВОЈУ КАРПАТА

Члан 1.

Потврђује се Протокол о одрживом туризму уз Оквирну конвенцију о заштити и одрживом развоју Карпата, који је сачињен у Братислави 27. маја 2011. године, у оригиналу на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Протокола у оригиналу на енглеском језику и у преводу на српски језик гласи:

Protocol on Sustainable Tourism to the Framework Convention on the Protection and Sustainable Development of the Carpathians

The Parties to this Protocol

IN ACCORDANCE with their tasks, arising from the Framework Convention on the Protection and Sustainable Development of the Carpathians, hereinafter referred to as the "Carpathian Convention", of pursuing a comprehensive policy and cooperating for the protection and sustainable development of the Carpathians;

IN COMPLIANCE with their obligations under Article 9 of the Carpathian Convention;

IN COMPLIANCE with their obligations under the Protocol on Conservation and Sustainable Use of Biological and Landscape Diversity to the Carpathian Convention;

NOTING that all Parties to the Protocol are Parties to the Convention on Biological Diversity (Rio de Janeiro, 1992) hereinafter referred to as the "CBD", and *RECALLING* the Memorandum of Cooperation between the Convention on Biological Diversity and the Alpine Convention and the Carpathian Convention signed on 29 May 2008 in Bonn, and Decision 11 of the 2nd Conference of the Parties (COP2) to the Carpathian Convention which recommends to make enhanced efforts for the implementation of the CBD Programme of Work on Mountain Biological Diversity;

RECALLING Decision VII/14 of the CBD COP7 which adopted the Guidelines on Biodiversity and Tourism Development and invited Governments to integrate these Guidelines in the development or review of their strategies and plans for tourism development;

NOTING other relevant conventions and agreements, in particular the European Landscape Convention (Florence, 2000), the Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (Paris, 1972), the Convention on Environmental Impact Assessment in a Trans-boundary Context (Espoo, 1991) and the Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters (Århus, 1998);

RECOGNIZING the importance of Mountain areas, as enshrined in Chapter 13 (Sustainable Mountain Development) of the Declaration on Environment and Development ("Agenda 21", Rio de Janeiro, 1992);

RECALLING the Programme for the further implementation of the Declaration on Environment and Development ("Agenda 21", Rio de Janeiro, 1992), the Plan of

Implementation of the World Summit on Sustainable Development, and ACKNOWLEDGING the endeavors and achievements of the Commission on Sustainable Development (CSD) in cooperation with the World Tourism Organization (UNWTO) aiming to promote sustainable tourism;

CONSIDERING that the unique biological and cultural diversity and the common heritage of the Carpathians constitute important assets for the development of sustainable tourism;

RECOGNIZING the increasing importance of tourism for social and economic development at local, national and regional levels, and that the development of sustainable tourism in the Carpathians may constitute an opportunity for the economic development of less developed areas as well as for the diversification of local economies, and present a significant potential for realizing benefits in terms of the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components.

RECOGNIZING that the Carpathians constitute the living environment for the local people, and ACKNOWLEDGING the contribution of the local people to sustainable social, cultural and economic development, and to preserving traditional knowledge in the Carpathians;

CONVINCED that efforts to protect, maintain and sustainably manage the natural and cultural resources of the Carpathians cannot be achieved by one country alone and require regional cooperation, and *RESOLVED* to cooperate on the development of sustainable tourism in the Carpathians with the objective to ensure that tourism in the Carpathians is developed in harmony with environmental considerations and integrates socio-economic benefits with the conservation of biological and cultural diversity;

Have agreed as follows:

CHAPTER I OBJECTIVES, GEOGRAPHICAL SCOPE AND DEFINITIONS

Article 1

General objectives and principles

1. In accordance with Article 9 of the Carpathian Convention the objective of the Protocol on Sustainable Tourism (hereinafter referred to as "the Protocol") is to enhance and facilitate cooperation of the Parties for the development of sustainable tourism in the Carpathians for the benefit to present and future generations, with the objective to maximize the positive benefits of tourism to biodiversity, ecosystems, and economic and social development, and of biodiversity to tourism, while mitigating negative ecological, environmental and socio-economic impacts from tourism.

2. To achieve the above objectives, the Parties shall

(a) harmonize and coordinate their efforts on promoting sustainable tourism in the Carpathians, providing benefits to the local people, based on the exceptional nature, landscapes and cultural heritage of the Carpathians, and increase cooperation to this effect.

(b) pursue policies aiming at promoting trans-boundary cooperation in order to facilitate sustainable tourism development, such as coordinated or joint management plans for trans-boundary or bordering protected areas, and other sites of touristic interest.

3. The Parties shall therefore cooperate especially on:

(a) Promoting the Carpathian region as the destination for sustainable tourism;

(b) Developing, promoting and marketing the Carpathian regional sustainable tourism services, products and packages;

(c) Ensuring the common high quality standards for sustainable tourism development in the Carpathians;

- (d) Enhancing the contribution of tourism to the sustainable development of local economies in the Carpathians;
- (e) Managing tourist traffic and tourist destinations in the Carpathians for the benefit of the environment and sustainable local economic development in less developed areas;
- (f) Enhancing the contribution of tourism to the conservation and sustainable use of biological and landscape diversity of the Carpathians in accordance with the objectives of the European Landscape Convention;
- (g) Enhancing the contribution of tourism to sustainable agriculture in the Carpathians;
- (h) Enhancing the contribution of tourism to sustainable forest management in the Carpathians;
- (i) Planning sustainable development of tourist transport and infrastructure in the Carpathians;
- (j) Enhancing the contribution of tourism to the preservation and promotion of the cultural heritage and of traditional knowledge of the local people in the Carpathians;
- (k) Enhancing the contribution of tourism to public education and awareness on sustainability issues;
- (l) Promoting trans-boundary cooperation on sustainable tourism development in the Carpathians;
- (m) Managing the impacts of tourism on the biological and landscape diversity of the Carpathians;
- (n) Managing environmental impacts of tourism in the Carpathians;
- (o) Managing socio-economic and cultural impacts of tourism in the Carpathians;
- (p) Monitoring the effectiveness of policies and strategies for the development of sustainable tourism in the Carpathians.

Article 2

Geographical scope

1. This Protocol applies to the Carpathian region (hereinafter referred to as “the Carpathians”), as defined by the Conference of the Parties.
2. Each Party may extend the application of this Protocol to additional parts of its national territory by making a declaration to the Depositary.

Article 3

Definitions

For the purposes of this Protocol:

- (a) “Biodiversity Protocol” means the Protocol on Conservation and Sustainable Use of Biological and Landscape Diversity to the Carpathian Convention, done in Bucharest on 19 June 2008;
- (b) “Biological diversity” means the variability among living organisms which includes diversity within species, between species and of ecosystems;
- (c) “Border area” means an area remaining under the jurisdiction of the respective Party in the proximity of the state border with another Party, where activities undertaken on one side of the state border are, depending on the nature of the particular activity, likely to have direct or indirect and adverse or positive environmental impact on the other side of the state border;
- (d) “Conservation” means a series of measures required to maintain the natural habitats and the populations of species of wild fauna and flora at a favorable conservation status;
- (e) “Conference of the Parties” means the Conference of the Parties to the Carpathian Convention.

- (f) "Carpathian Convention" means the Convention on the Protection and Sustainable Development of the Carpathians, done in Kyiv on 22 May 2003;
- (g) "Endangered species" means species in danger of extinction throughout all or a significant proportion of their range;
- (h) "Invasive alien species" means non-native species introduced deliberately or unintentionally outside their natural habitats, where they become established, proliferate and spread in ways that cause damage to their receiving environment;
- (i) "Landscape" means an area, as perceived by people, whose character is the result of the action and interaction of natural and/or human factors;
- (j) "Landscape diversity" means the variability among landscapes;
- (k) "Native species" means indigenous species to a given region or ecosystem;
- (l) "Natural habitat" means the terrestrial or aquatic area distinguished by geographic, abiotic and biotic features where an organism or population naturally occurs;
- (m) "Observer" means observer defined under the Article 14 paragraph 5 of the Carpathian Convention;
- (n) "Party" means a Party to this Protocol;
- (o) "Public concerned" means the public affected or likely to be affected by, or having an interest in tourism development and related decision making; the definition includes indigenous peoples and local people; for the purposes of this definition, non-governmental organizations promoting any aspect of sustainable development and meeting any requirements under national law shall be deemed to have an interest;
- (p) "Protected area" means a geographically defined area which is designated and managed to achieve specific conservation objectives;
- (q) "Restoration" means the return of an ecosystem or habitat to its original structure, natural composition of species, and natural functions;
- (r) "Subsidiary body" means a subsidiary body established in accordance with Article 14 paragraph 2(e) of the Convention that may include thematic working groups or committees;
- (s) "Sustainable development" means the development which meets the needs and aspirations of the current generations without compromising the ability to meet those of future generations;
- (t) "Sustainable tourism" means tourism which provides for sustainable use of environmental resources, prevents threats to the biological and landscape diversity on which it is intrinsically dependent and minimizes adverse environmental, ecological, cultural and social impacts; provides educational opportunity increasing knowledge of and respect for natural ecosystems and biological resources; respects the socio-cultural authenticity of host communities conserving their built and living cultural heritage and traditional values, contributes to inter-cultural understanding and tolerance, contributes to ensuring viable, long-term economic operations, providing socio-economic benefits to all stakeholders that are fairly distributed, including stable employment and income-earning opportunities and social services to host communities, and contributing to poverty alleviation;
- (u) "Sustainable use" means the use of components of biological diversity in a way and at a rate that does not lead to the long-term decline of biological diversity, thereby maintaining its potential to meet the needs and aspirations of present and future generations;
- (v) "Trans-boundary protected area" means an area composed of two or more protected areas located within the territories of two or more Parties, adjacent to the state border, each remaining under jurisdiction of the respective Party.

CHAPTER II GENERAL OBLIGATIONS

Article 4

Harmonization of policies aiming at sustainable tourism planning, development and management in the Carpathians

1. Each Party shall develop and implement policies and strategies in its national territory aiming at the development of sustainable tourism and its management and monitoring in the Carpathians while taking into consideration policies and strategies developed and implemented by other Parties.
2. Parties shall consider and utilize internationally applied tools and methodologies for planning, development and management of tourism, especially in vulnerable areas limited to economic use, and to harmonize existing national planning tools and frameworks.
3. Parties shall exchange information between governmental institutions at all levels and all stakeholders, on best practice for sustainable tourism development and management, including information on planning, standards, legislation and enforcement, and of experience gained in implementation of these principles.

Article 5

Integration of the objectives of sustainable tourism in the Carpathians into sectoral policies

1. The Parties shall take into consideration the objectives of this Protocol in their other policies, in particular but not limited to spatial planning and land resources management, conservation of biological and landscape diversity, water and river basin management, agriculture and forestry, transport and infrastructure, industry and energy.
2. The Parties shall cooperate on integrating the principles of sustainable tourism into other sectoral policies developed at regional or global level which could benefit and have influence on the conservation and sustainable use of biological and landscape diversity in the Carpathians.

Article 6

Participation of regional and local authorities, and other stakeholders

1. Each Party shall take measures, within its existing institutional framework, to involve relevant institutions, regional and local authorities, and other stakeholders concerned in preparing and implementing policies and the resulting measures for the development of sustainable tourism in the Carpathians.
2. Each Party shall take measures, within its existing institutional framework, to facilitate coordination and cooperation between institutions, authorities and other stakeholders mentioned under paragraph 1, with the objective to encourage shared responsibility and enhance synergies.

Article 7

International cooperation

1. The Parties shall encourage active cooperation among competent institutions and organizations at the international level with regard to sustainable tourism development in the Carpathians.

2. The Parties shall facilitate the cooperation on sustainable tourism development in the Carpathians between regional and local authorities at the international level, and seek solutions to shared problems at the most suitable level.

CHAPTER III SPECIFIC MEASURES

Article 8

Promotion of the Carpathian region as the destination for sustainable tourism

1. Each Party shall take measures with the objective to promote the Carpathian region as the destination for sustainable tourism based on the unique common natural, cultural, traditional and historical heritage of the Carpathians.

2. The Parties shall cooperate on marketing and promoting the Carpathian region as the destination for sustainable tourism in particular by encouraging, jointly implementing and supporting common projects and initiatives towards sustainable tourism development in the Carpathians which build on and promote the above mentioned values.

Article 9

Development, promotion and marketing the Carpathian regional sustainable tourism products, services and packages

1. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to develop and promote Carpathian regional sustainable tourism products, services and packages, in particular those building on the common Carpathian natural, cultural, traditional and historical heritage of the Carpathians, and enhance their marketing on both the domestic and foreign markets.

2. The Parties shall cooperate on the identification of the specific Carpathian competitive advantages for sustainable tourism development over the other European mountain regions, which could provide for the unique selling proposition of the Carpathian regional sustainable tourism products, services and packages in the European and global tourist markets.

3. The Parties shall cooperate on the development of the common Carpathian regional sustainable tourism services, products and packages, and facilitate cooperation of relevant stakeholders' active in the Carpathian region in this respect, including tourism operators and other members of the tourism sector.

4. The Parties shall cooperate on the development and implementation of the common Carpathian regional tourist brands.

5. The Parties shall cooperate on the development and implementation of joint promotional strategies and marketing schemes for the common Carpathian regional sustainable tourism products, services and packages.

Article 10

Ensuring the common high quality standards of sustainable tourism in the Carpathians

1. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to promote the quality standards for sustainable tourism in the Carpathians.

2. The Parties shall cooperate on developing, promoting and implementing the common Carpathian tourism quality standards concerning accommodation, facilities, services and customer care, considering international and European standards.

3. The Parties shall cooperate on developing, promoting and implementing the common Carpathian tourism quality certification system in considering international and regional quality labels and award schemes or adopting existing certification schemes as appropriate.

4. The Parties shall cooperate on developing, adopting and implementing the common Carpathian policy of permanent and systematic research on the quality of tourism products and services across the whole Carpathian region, monitoring the quality of visitor satisfaction and experience gained at tourist destinations, including raising their awareness on sustainability issues and increasing knowledge of and respect for natural and cultural heritage of the Carpathians;

5. The Parties shall encourage and support the exchange of experiences and good practice examples in introducing and maintaining quality standards in tourist services.

6. The Parties shall encourage and support the development and implementation of joint action plans pursuing qualitative improvements in sustainable tourism services sector in the Carpathians.

Article 11

Enhancing the contribution of tourism to the sustainable development of the local economy in the Carpathians

1. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to explore, promote and support the synergies between sustainable tourism development and local economic development in the Carpathians.

2. The Parties shall cooperate on developing, adopting and implementing the common Carpathian policy for the promotion, labeling and certification of local products and local producers' networks, in particular of traditional arts and handicrafts, and local goods including agricultural products utilizing local breeds of domestic animals and cultivated plant varieties.

3. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to support and promote initiatives and projects towards sustainable tourism development in the Carpathians which foster the development of local economy and base on the local potential by enhancing the use of local products and skills as well as employment opportunities for the local labour force. Priority should be given to initiatives and projects which:

(a) contribute to ensuring long-term sustainability of tourism economic operations;

(b) strengthen the existing unique selling proposition of a particular tourism destination;

(c) promote innovation and diversity in tourism, and bring the added value to the current local tourist offer of a particular tourist destination, also by creating new local and regional tourist products;

(d) contribute to the diversification of tourism offers with the objective to reduce the adverse effects of the tourism seasonality by generating sufficient demand for tourist services and local employment also in the off-seasons;

(e) contribute to the diversification of the local economic activities beyond tourism with the objective to reduce dependency of the local economy on tourism as appropriate;

(f) enrich and supplement the current local tourism offers of a particular tourism destination rather than compete with already existing businesses.

4. Each Party shall take measures with the objective to promote and support the development of sustainable tourism in less sensitive and less developed areas, with the objective to foster the sustainable economic development of less developed local people, mitigate negative migration and rural depopulation trends, contribute to poverty alleviation and allow for more equal sharing of benefits and revenues from the tourist services sector by all municipalities of the Carpathian region.

5. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to build the capacities of local people towards the preparation of sustainable tourism development project proposals and their ability to raise funds for their implementation.

Article 12

Managing tourist traffic in the Carpathians for the benefit of the environment and sustainable local economic development

1. The Parties, in accordance with Article 12 of the Carpathian Convention, shall cooperate on developing, adopting and implementing the common Carpathian policy of permanent and systematic monitoring of tourist traffic in the Carpathian region.

2. With the objective to mitigate the impacts of tourism on fragile mountain ecosystems of the Carpathians and to provide for a more equal distribution of the tourist traffic in the Carpathian region, each Party shall take measures in its national territory with the objective to disperse, redirect and channel part of the tourist traffic out of the current main tourist destinations and sensitive sites such as protected areas, to the areas being less ecologically sensitive, less developed and less explored by tourism, but having sufficient potential to absorb and accommodate part of the tourist traffic.

Article 13

Enhancing the contribution of tourism to the conservation and sustainable use of biological and landscape diversity of the Carpathians

1. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to explore channeling part of the tourism revenues towards supporting the conservation and sustainable use of biological and landscape diversity of the Carpathians, in particular towards the establishment, management and maintenance of protected areas.

2. The Parties shall cooperate on the exchange of information and promotion of good practice examples concerning the contribution of and benefits from sustainable tourism development to the conservation and sustainable use of biological and landscape diversity of the Carpathians.

Article 14

Enhancing the contribution of tourism to sustainable agriculture in the Carpathians

1. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to explore, promote and support the synergies between sustainable tourism development and sustainable agriculture in the Carpathians, and facilitate cooperation in this respect between relevant authorities, institutions, and relevant stakeholders including tourism operators and other members of the tourism sector.

2. Each Party, in accordance with Article 7 and Article 11 of the Carpathian Convention, shall take measures in its national territory with the objective to support and promote initiatives and projects towards sustainable tourism development in the Carpathians which provide sound economic incentives for the maintenance of the

management of agricultural land traditionally cultivated in the Carpathians in a sustainable manner and for producing, labelling and certification of local goods utilising the local agricultural products, local breeds of domestic animals and cultivated plant varieties.

3. The Parties shall cooperate on the exchange of information and promotion of good practice examples concerning the contribution of and benefits from sustainable tourism development to the sustainable agriculture in the Carpathians.

Article 15

Enhancing the contribution of tourism to sustainable forest management in the Carpathians

1. Each Party, taking into account the multiple functions of forests, shall take measures in its national territory with the objective to explore, promote and support the synergies between sustainable tourism development and sustainable forest management in the Carpathians, and facilitate cooperation in this respect between relevant authorities, institutions, forest administrations and relevant stakeholders including tourism operators and other members of the tourism sector.

2. The Parties shall cooperate on the exchange of information and promotion of good practice examples concerning the contribution of and benefits from sustainable tourism development to the sustainable forest management in the Carpathians.

Article 16

Planning the sustainable development of tourist transport and infrastructure in the Carpathians

1. Each Party, in accordance with Article 8 paragraph 1 of the Carpathian Convention as well as Article 5, Article 8, Article 9 and Article 12 of the Biodiversity Protocol, shall pursue policies of sustainable tourism transport planning in the Carpathians, which take into account the specificities of the mountain environment.

2. The Parties, in accordance with Article 8 paragraph 2 of the Carpathian Convention, shall cooperate towards developing sustainable transport schemes in their border areas in the Carpathians with the objective to provide the benefits of mobility and access to the local inhabitants and tourists, facilitate sustainable tourism development in border areas and enhance interactions and cooperation between the local people inhabiting the border areas.

3. The Parties, in accordance with Article 8 paragraph 3 of the Carpathian Convention, shall cooperate towards developing models of environmentally friendly tourist transportation in environmentally sensitive areas of the Carpathians.

4. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to promote and support sustainable transport network development projects improving the access to tourist destinations and resorts in the Carpathians by public transport, and shall encourage tourists to use these services.

5. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to reduce dependence on motorized vehicles in and in the vicinity of tourist destinations and resorts in the Carpathians.

6. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to promote revitalisation and upgrading of existing tourist, recreational and sport infrastructure objects rather than the construction of new ones in the Carpathians.

7. The Parties shall cooperate on the exchange of information and promotion of good practice examples concerning the sustainable development of tourist transport and infrastructure in the Carpathians.

Article 17

Enhancing the contribution of tourism to the preservation and promotion of the cultural heritage and of traditional knowledge for the local communities in the Carpathians

1. The Parties, in accordance with Article 11 of the Carpathian Convention, shall cooperate on developing, adopting and implementing the common principles of sustainable tourism development in the Carpathians, fostering preservation and promotion of the cultural heritage and traditional knowledge of the local communities, enhancing and respecting their socio-cultural authenticity in the Carpathians, and conserving their built and living cultural heritage and traditional values.

2. Each Party shall take measures with the objective to promote and support the development of sustainable tourism activities fostering preservation and promotion of the cultural heritage and traditional knowledge of the local people in the Carpathians, in particular initiatives and projects towards sustainable tourism development in the Carpathians which provide sound economic incentives for the preservation of the traditional architecture objects, local breeds of domestic animals and cultivated plant varieties, as well as the continuation of traditional land-use patterns and practices, crafting and marketing of local goods, arts and handicrafts.

3. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to encourage channeling part of the tourism revenues towards supporting the preservation and promotion of the cultural heritage and traditional knowledge of the local people in the Carpathians, in particular for the preservation and revitalization of traditional architecture objects, traditional handicraft, land-use patterns, local breeds of domestic animals and cultivated plant varieties.

Article 18

Enhancing the contribution of tourism to public education and awareness on sustainability issues

1. Each Party shall take measures with the objective to promote and support initiatives and projects aiming at raising awareness on sustainability issues related to sustainable tourism development in the Carpathians.

2. The Parties shall cooperate on developing the common Carpathian environmental education, nature and cultural heritage interpretation and other awareness raising programmes, associated to sustainable tourism development in the Carpathians, with the objectives to:

- (a) raise the awareness of the local people, tour operators and tourist service providers, tourists and general public on sustainability issues in the Carpathians;
- (b) increase knowledge of and respect for natural ecosystems and biological resources of the Carpathians;
- (c) raise the profile of biological and landscape diversity conservation at national and local levels;
- (d) increase knowledge of and respect for the cultural heritage and the traditional knowledge of the local people in the Carpathians,
- (e) promote sustainable tourism practices and appropriate behavior by tourists so as to minimize their adverse impacts, e.g. by developing the common "Carpathian code of good practice in sustainable tourism";

- (f) promote positive effects of sustainable tourism development in the Carpathians.

Article 19

Information and experience exchange, capacity building for development and management of sustainable tourism in the Carpathians

1. The Parties shall cooperate on the exchange of information and experience, and promotion of good practice examples concerning the development and management of sustainable tourism in the Carpathians.
2. The Parties shall facilitate international cooperation among scientific institutions with regard to sustainable tourism development and management in the Carpathians, in particular on the harmonization of monitoring systems, the provision and harmonization of databases, and undertaking common research programs and projects in the Carpathians.
3. The Parties shall ensure that the national results of the research and monitoring which are conducive to achieving the objectives of this Protocol are included in a common permanent observation and information system, and that they are made accessible to the public under the existing institutional framework.
4. The Parties shall facilitate the transfer and assimilation of environmentally-sound, socially acceptable and appropriate technologies and know-how for the planning, development and management of sustainable tourism in the Carpathians.
5. The Parties shall cooperate on developing common education and training schemes in areas related to the development and management of sustainable tourism in the Carpathians, and encourage and support the development of expert networks for the exchange of related expertise, skills and information.
6. The Parties shall cooperate on the development and strengthening of human resources and institutional capacities perceived as conducive to achieving the objectives of this Protocol.

Article 20

Promoting transboundary cooperation on sustainable tourism development in the Carpathians

1. The Parties, in accordance with Article 9 paragraph 2 of the Carpathian Convention, shall pursue policies aiming at promoting transboundary cooperation in order to facilitate sustainable tourism development in the border areas of the Carpathians.
2. Each Party shall develop and implement management plans with the objective to enhance sustainable tourism development in the border areas of the Carpathians.
3. The Parties, in accordance with Article 9 paragraph 2 of the Carpathian Convention, shall take measures with the objective to coordinate management planning related to sustainable tourism development or develop joint management plans for its border areas in the Carpathians with the neighboring Party or Parties, in particular for transboundary or bordering protected areas, and other sites of touristic interest.

Article 21
Managing impacts of tourism
on the biological and landscape diversity of the Carpathians

1. The Parties shall apply the precaution and prevention principles by assessing and taking into consideration possible direct or indirect, short- or long-term influence, including cumulative effects of tourism, recreational and sport infrastructure development projects, as well as tourist, recreational and sport activities, which are likely to have adverse impacts on the biological and landscape diversity of the Carpathians. In this regard, Parties shall proceed with appropriate assessment of potential adverse impact of projects, plans and activities related to tourism development in the Carpathians, including transboundary impacts.

2. The Parties, in accordance with Article 12 of the Carpathian Convention, shall cooperate on developing, adopting and implementing the common Carpathian policy of permanent and systematic monitoring of impacts of both existing and planned tourism developments on the biological and landscape diversity of the Carpathians, to be applied at regional, national and local levels; in particular concerning:

(a) conservation, maintenance, restoration and sustainable use of endangered natural and semi-natural habitats native to the Carpathians included in the Carpathian Red List of Habitats, pursuant to Article 8 paragraph 1 of the Biodiversity Protocol;

(b) integrity, continuity, connectivity and maintenance of protected areas and other areas significant for biological and landscape diversity of the Carpathians and for the coherence of the ecological network in the Carpathians, pursuant to Article 9 of the Biodiversity Protocol;

(c) conservation of endangered flora and fauna species native to the Carpathians included in the Carpathian Red List of Species, pursuant to Article 12 paragraph 1 of the Biodiversity Protocol;

(d) prevention of introduction or release of invasive alien species and/or genetically modified organisms which are likely to have adverse environmental impacts that could affect the biological diversity, ecosystems, habitats or species of the Carpathians, pursuant to Article 13 paragraph 1 of the Biodiversity Protocol.

3. Each Party shall establish conditions and criteria, including relevant remedial and compensatory measures, under which policies, projects and activities related to tourism development with potential harmful impacts on the biological and landscape diversity of the Carpathians may be authorized.

4. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to prevent, mitigate and if necessary compensate possible adverse impacts of tourism on the biological and landscape diversity of the Carpathians.

Article 22
Managing environmental impacts
of tourism in the Carpathians

1. The Parties shall apply the precaution and prevention principles by assessing and taking into consideration possible direct or indirect, short- or long-term influence, including cumulative effect of tourism, recreational and sport infrastructure development projects, as well as tourist, recreational and sport activities, which are likely to have adverse impacts on the environment of the Carpathians. In this regard, Parties shall proceed with appropriate assessment of potential adverse impact of projects, plans and activities related to tourism development in the Carpathians, including transboundary impacts.

2. The Parties, in accordance with Article 12 of the Carpathian Convention, shall cooperate on developing, adopting and implementing the common Carpathian policy of permanent and systematic monitoring of environmental impacts of both existing and planned new tourism developments in the Carpathians, to be applied at regional, national and local levels; in particular concerning the use of natural resources such as land, soil, water, forests, energy; as well as sewage, waste and air pollution management issues.

3. Each Party shall establish conditions and criteria, including relevant remedial and compensatory measures, under which policies, projects and activities related to tourism development with potential harmful impacts on the environment of the Carpathians, may be authorized.

4. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to prevent, mitigate and if necessary compensate possible adverse environmental impacts of tourism in the Carpathians.

Article 23 ***Managing socio-economic and cultural impacts of tourism in the Carpathians***

1. The Parties shall apply the precaution and prevention principles by assessing and taking into consideration possible direct or indirect, short- or long-term influence, including cumulative effect of the tourist, recreational and sport infrastructure development projects, as well as tourist, recreational and sport activities, which are likely to have adverse socio-economic and cultural impacts in the Carpathians. In this regard, Parties shall proceed with appropriate assessment of potential adverse impact of projects, plans and activities related to tourism development in the Carpathians, including trans-boundary impacts.

2. The Parties, in accordance with Article 12 of the Carpathian Convention, shall cooperate on developing, adopting and implementing the common Carpathian policy of permanent and systematic monitoring and assessment of the socio-economic and cultural impacts of tourism in the Carpathians, to be applied at regional, national and local levels.

3. Each Party shall take measures in its national territory with the objective to prevent, mitigate and if necessary compensate possible adverse socio-economic and cultural impacts of tourism in the Carpathians.

Article 24 ***Monitoring the effectiveness of policies and strategies for the development of sustainable tourism in the Carpathians***

1. Each Party shall monitor the effectiveness of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians implemented at the national, regional and local levels.

2. The Parties, in accordance with Article 12 of the Carpathian Convention, shall cooperate in developing, adopting and implementing the common Carpathian policy of permanent and systematic monitoring; to be applied at regional, national and local levels; of the effects of policies and strategies implemented towards the development of sustainable tourism in the Carpathians, by defining and applying the commonly agreed set of indicators, in particular taking into account, assessing and measuring:

(a) the contribution of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians to the conservation and sustainable use of

biological and landscape diversity of the Carpathians, in accordance with Article 4 of the Carpathian Convention, and with the Biodiversity Protocol;

(b) the contribution of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians to the protection and sustainable use of water resources of the Carpathians, in accordance with Article 6 of the Carpathian Convention;

(c) the contribution of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians to the sustainable agriculture, in particular the maintenance of the management of agricultural land traditionally cultivated in the Carpathians in a sustainable manner, in accordance with Article 7 of the Carpathian Convention;

(d) the contribution of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians to the sustainable forest management in the Carpathians, in accordance with Article 7 of the Carpathian Convention;

(e) the contribution of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians to the development of sustainable transport and infrastructure, in accordance with Article 8 of the Carpathian Convention;

(f) the contribution of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians to the preservation and promotion of the cultural heritage and of traditional knowledge of the local people in the Carpathians, in accordance with Article 11 of the Carpathian Convention;

(g) the effectiveness of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians in enhancing environmental impact management in the Carpathians;

(h) the effectiveness of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians in enhancing social and cultural impact management in the Carpathians;

(i) the effectiveness of policies and strategies in enhancing quality standards in the tourism sector in the Carpathians;

(j) the effectiveness of policies and strategies towards the development of sustainable tourism in the Carpathians for the generation of income and employment from tourism in the Carpathians, in short-term and long-term;

(k) the proportion of tourist income retained in the local people, and the overall contribution of tourism to the sustainable development of the local economy and well-being of the local populations in the Carpathians.

Article 25

Common programs and projects

Each Party shall participate, according to its needs and possibilities, in common programs and projects on activities listed under Article 1 paragraphs 2 and 3 jointly undertaken in the Carpathians by the Parties.

CHAPTER IV

IMPLEMENTATION, MONITORING AND EVALUATION

Article 26

CBD Guidelines on Biodiversity and Tourism Development

1. With the objective to plan, develop and manage tourism activities in the Carpathians in an ecological, economic and socially sustainable manner, the Parties shall promote the integration of the CBD Guidelines on Biodiversity and Tourism Development in the development or review of their strategies and plans for tourism development in the Carpathians and other related sectoral strategies, at appropriate levels in consultation with interested stakeholders including tourism operators and all other members of the tourism sector.

2. The Parties shall consider establishing monitoring and reporting systems based on indicators mentioned in the CBD Guidelines on Biodiversity and Tourism Development and in the UNWTO Set of Indicators, in order to assess the applicability and status of implementation of these Guidelines in the Carpathian region.

3. Parties to the Carpathian Convention shall strive for synergies in the implementation of other bilateral and multilateral agreements relevant to the CBD Guidelines on Biodiversity and Tourism Development and the implementation of this Protocol in the Carpathians, inter alia the Aarhus Convention, the Ramsar Convention, the Convention on Migratory Species, the World Heritage Convention, the United Nations Framework Convention to Combat Climate Change, the European Landscape Convention and others.

Article 27 **Implementation**

1. Each Party shall undertake appropriate legal and administrative measures for ensuring implementation of the provisions of this Protocol, and monitor the effectiveness of these measures.

2. Each Party shall explore the possibilities of supporting, through financial measures, the implementation of the provisions of this Protocol.

3. The Conference of the Parties shall develop and adopt the Strategy on Sustainable Tourism Development in the Carpathians, which will accompany the implementation of this Protocol.

Article 28 **Education, information and public awareness**

1. The Parties shall promote the education, information and awareness rising of the public regarding the objectives, measures and implementation of this Protocol.

2. The Parties shall ensure access of the public to the information related to the implementation of this Protocol.

Article 29 **Meeting of the Parties**

1. The Conference of the Parties of the Carpathian Convention shall serve as the meeting of the Parties to this Protocol.

2. The Parties to the Carpathian Convention that are not Parties to this Protocol may participate as observers in the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Protocol, decisions under this Protocol shall be taken only by those that are Parties to it.

3. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Protocol, any member of the bureau of the Conference of the Parties representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Protocol, shall be substituted by a member to be elected by and from among the Parties to this Protocol.

4. The Rules of Procedure for the Conference of the Parties shall apply *mutatis mutandis* to the meeting of the Parties, except as may be otherwise decided by consensus by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.

5. The first meeting of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be convened by the Secretariat in conjunction with the first meeting of the Conference of the Parties that is scheduled after the date of the entry into force of this Protocol. Subsequent ordinary meetings of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be held in conjunction with ordinary meetings of the Conference of the Parties, unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.

6. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall make, within its mandate, the decisions necessary to promote its effective implementation. It shall perform the functions assigned to it by this Protocol and shall:

- (a) Make recommendations on any matters necessary for the implementation of this Protocol;
- (b) Establish such subsidiary bodies as are deemed necessary for the implementation of this Protocol;
- (c) Consider and adopt, as required, amendments to this Protocol that are deemed necessary for the implementation of this Protocol; and
- (d) Exercise such other functions as may be required for the implementation of this Protocol.

Article 30 **Secretariat**

1. The Secretariat established by Article 15 of the Carpathian Convention shall serve as the Secretariat of this Protocol.
2. Article 15, paragraph 2, of the Carpathian Convention on the functions of the Secretariat shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol.

Article 31 **Subsidiary bodies**

1. Any subsidiary body established by or under the Carpathian Convention may, upon a decision by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, serve the Protocol, in which case the meeting of the Parties shall specify which functions that body shall exercise.
2. Parties to the Carpathian Convention that are not Parties to this Protocol may participate as observers in the meetings of any such subsidiary bodies. When a subsidiary body of the Carpathian Convention serves as a subsidiary body to this Protocol, decisions under the Protocol shall be taken only by the Parties to the Protocol.
3. When a subsidiary body of the Carpathian Convention exercises its functions with regard to matters concerning this Protocol, any member of the bureau of that subsidiary body representing a Party to the Carpathian Convention but, at that time, not a Party to the Protocol, shall be substituted by a member to be elected by and from among the Parties to the Protocol.
4. Rules of Procedure for the Conference of the Parties to the Carpathian Convention shall apply *mutatis mutandis* to the participation of observers in the work of subsidiary bodies serving this Protocol.

Article 32

Monitoring of compliance with obligations

1. The Parties shall regularly report to the Conference of the Parties on measures related to this Protocol and the results of the measures taken. The Conference of the Parties shall determine the intervals and format at which the reports must be submitted.
2. Observers may present any information or report on implementation of and compliance with the provisions of this Protocol to the Conference of the Parties and/or to the Carpathian Convention Implementation Committee (hereinafter referred to as the "Implementation Committee").
3. The Implementation Committee shall collect, assess and analyze information relevant to the implementation of this Protocol and monitor the compliance by the Parties with the provisions of this Protocol.
4. The Implementation Committee shall present to the Conference of the Parties recommendations for implementation and the necessary measures for compliance with the Protocol.
5. The Conference of the Parties shall adopt or recommend necessary measures.

Article 33

Evaluation of the effectiveness of the provisions

1. The Parties shall regularly examine and evaluate the effectiveness of the provisions of this Protocol.
2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol may consider the adoption of appropriate amendments to this Protocol where necessary in order to achieve its objectives.
3. The Parties shall facilitate the involvement of the regional and local authorities, and other stakeholders in the process under paragraph 1.

CHAPTER V FINAL PROVISIONS

Article 34

Links between the Carpathian Convention and the Protocol

This Protocol constitutes a Protocol to the Carpathian Convention within the meaning of Article 2 paragraph 3 thereof, and any other relevant articles of the Carpathian Convention.

Article 35

Entry into force, amendment of, withdrawal from the Protocol, and settlement of disputes

1. The provisions of Articles 19, 20, 21 paragraphs 2 to 4 and Article 22 of the Carpathian Convention on entry into force, amendment of and withdrawal from this Protocol and on settlement of disputes shall apply *mutatis mutandis* to this Protocol.
2. Only a Party to the Carpathian Convention may become Party to this Protocol.

Article 36
Reservations

No reservations may be made to this Protocol.

Article 37
Depositary

The Depositary of this Protocol is the Government of Ukraine.

Article 38
Notifications

The Depositary shall, in respect of this Protocol, notify each Contracting Party of:

- a. any signature,
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval,
- c. any date of entry into force,
- d. any declaration made by a Contracting Party or signatory,
- e. any denunciation notified by a Contracting Party, including the date on which it becomes effective.

Article 39
Signature

This Protocol shall be open for signature at the Depositary from 27 May 2011 to 27 May 2012.

Done at Bratislava on the 27 May 2011 in one original in English language.

The original of the Protocol shall be deposited with the Depositary, which shall distribute certified copies to all Parties.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol

For the Government of the Czech Republic
For the Government of the Republic of Hungary
For the Government of the Republic of Poland
For the Government of Romania
For the Government of Serbia
For the Government of the Slovak Republic
For the Government of Ukrain

Протокол о одрживом туризму уз Оквирну конвенцију о заштити и одрживом развоју Карпата

Стране овог Протокола,

У СКЛАДУ СА обавезама прописаним Оквирном конвенцијом о заштити и одрживом развоју Карпата, (у даљем тексту: Карпатска конвенција), стремећи свеобухватној политици и сарадњи у циљу заштите и одрживог развоја Карпата;

У СКЛАДУ СА својим обавезама из члана 9. Карпатске конвенције;

У СКЛАДУ СА својим обавезама из Протокола о очувању и одрживом коришћењу биолошке и предеоне разноврсности уз Карпатску конвенцију;

НАПОМИЊУЋИ да су Стране Протокола такође Стране Конвенције о биолошкој разноврсности (Рио де Жанеиро, 1992. година - у даљем тексту: CBD конвенција) и ПОТСЕЋАЈУЋИ да је 29. маја 2008. године у Бону потписан Меморандум о сарадњи између Конвенције о биолошкој разноврсности, Карпатске конвенције и Алпске конвенције, позивајући се на Одлуку 11. донету на Другој седници Конференције Страна Карпатске конвенције (COP2) која препоручује улагање појачаних напора ка имплементацији CBD конвенције и њеног Програма рада везано за планинску биолошку разноврсност;

ПОЗИВАЈУЋИ СЕ на Одлуку VII/14 CBD конвенције (CBD COP7) којом су усвојене Смернице за развој биодиверзитета и туризма и којом се позивају владе да интегришу ове смернице у развој или ревидирање њихових стратегија и планова за развој туризма;

ПОЗИВАЈУЋИ СЕ на друге релевантне конвенције и споразуме, а посебно на Европску конвенцију о пределу (Фиренца, 2000. година), Конвенцију о заштити светске културне и природне баштине (Париз, 1972. година), Конвенцију о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту (Еспо, 1991. година) и Конвенцију о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине (Архус, 1998. година);

ПРЕПОЗНАЈУЋИ важност планинских области, као што је прописано у поглављу 13 (одрживи развој планинских подручја) Декларације о животној средини и развоју („Агенда 21”, Рио де Жанеиро, 1992. година);

ПОЗИВАЈУЋИ СЕ на програм за даљу имплементацију Декларације о животној средини и развоју („Агенда 21”, Рио де Жанеиро, 1992. година) и Плана имплементације Светског самита о одрживом развоју, ПРИЗНАЈУЋИ напоре и постигнућа Комисије за одрживи развој (CSD) у сарадњи са Светском туристичком организацијом (UNWTO) у циљу промоције одрживог туризма;

СМАТРАЈУЋИ да јединствена биолошка и културна разноврсност и заједничко наслеђе Карпата чине важан капитал за развој одрживог туризма;

ПРЕПОЗНАЈУЋИ све већу важност туризма за социо-економски развој на локалном, националном и регионалном нивоу, као и да развој одрживог туризма на Карпатима може да представља шансу за економски развој мање развијених подручја, као и за диверсификацију локалних економија и да представља значајан потенцијал за реализацију користи у смислу заштите биолошке разноврсности и одрживог коришћења њених компонената;

ПРИЗНАЈУЋИ да Карпати представљају животну средину за локално становништво и ПРИЗНАЈУЋИ допринос локалног становништва одрживом социјалном, културном и привредном развоју, као и очувању традиционалних знања на Карпатима;

УВЕРЕНЕ да напори да се заштити, очува и одрживо управља природним и културним ресурсима Карпата не могу бити реализовани само напорима једне државе и да ово захтева регионалну сарадњу и РЕШЕНЕ да сарађују на развоју одрживог туризма на Карпатима у циљу обезбеђивања да се туризам на Карпатима развија у складу са еколошким захтевима и да се социо-економске користи интегришу са заштитом биолошке и културне разноврсности;

Сложиле су се у следећем:

ПОГЛАВЉЕ I ЦИЉЕВИ, ГЕОГРАФСКИ ОБИМ И ДЕФИНИЦИЈЕ

Члан 1.

Општи циљеви и принципи

1. У складу са чланом 9. Карпатске конвенције, циљ Протокола о одрживом туризму (у даљем тексту: Протокол) је да унапреди и олакша сарадњу Страна на развоју одрживог туризма на Карпатима за добробит данашњих и будућих генерација са циљем да се максимално увећају позитивне користи туризма на биодиверзитет, екосистеме и економски и социјални развој, као и биодиверзитета на туризам, истовремено ублажавајући негативне еколошке и социо-економске утицаје туризма.
2. Да би се постигли горе поменути циљеви, Стране ће:
 - a) ускладити и координисати своје напоре везано за промовисање одрживог туризма на Карпатима, доносећи корист локалном становништву базирано на изузетној природи, пределима и културном наслеђу Карпата и у циљу повећане сарадње с овим у вези;
 - b) водити такве политике чији је циљ да промовишу прекограничну сарадњу у циљу олакшавања развоја одрживог туризма, као што је координисање заједничких планова управљања прекограничним или пограничним заштићеним подручјима и другим подручјима која су од туристичког значаја.
3. Стране се стога обавезују да ће међусобно сарађивати, посебно у следећим областима:
 - a) промовисање Карпатске регије као одрживе туристичке дестинације;
 - b) промовисање и рекламирање одрживих туристичких услуга, производа и пакет аранжмана везаних за Карпатску регију;
 - c) обезбеђивање заједничких висококвалитетних стандарда развоја одрживог туризма на Карпатима;
 - d) побољшање доприноса туризма одрживом развоју локалне привреде на Карпатима;
 - e) управљање туристичким прометом и туристичким дестинацијама на Карпатима за добробит развоја животне средине и одрживих локалних привреда у мање развијеним подручјима;

- f) побољшање доприноса туризма заштити и одрживом коришћењу биолошке и предеоне разноврсности на Карпатима, у складу са циљевима Европске конвенције о пределу;
- g) побољшање доприноса туризма одрживој пољопривреди на Карпатима;
- h) побољшање доприноса туризма одрживом управљању шумама на Карпатима;
- i) планирање одрживог развоја туристичког транспорта и инфраструктуре на Карпатима;
- j) побољшање доприноса туризма очувању и промоцији културног наслеђа и традиционалних знања локалног становништва на Карпатима;
- k) побољшање доприноса туризма образовању јавности и јавној свести о питањима одрживости;
- l) промоцији прекограничне сарадње везано за развој одрживог туризма на Карпатима;
- m) управљање утицајима туризма на биолошку и предеону разноврсност на Карпатима;
- n) управљање утицајима туризма на животну средину на Карпатима;
- o) управљање социо-економским и културним утицајима туризма на Карпате;
- p) праћење ефикасности политика и стратегија за развој одрживог туризма на Карпатима.

Члан 2.

Географски обим

1. Овај Протокол се односи на карпатски регион (у даљем тексту: Карпати) као што је дефинисано на Конференцији Страна.
2. Свака Страна може да прошири примену овог Протокола на додатне делове своје националне територије упућивањем Декларације Депозитару.

Члан 3.

Дефиниције

У сврху овог Протокола:

- a) „Протокол о биолошкој разноврсности” означава Протокол о заштити и одрживом коришћењу биолошке и предеоне разноврсности уз Карпатску конвенцију, донете у Букурешту, 19. јуна 2008. године;
- b) „Биолошка разноврсност” означава разноликост живих организама, као и разноликост унутар различитих врста, између врста и екосистема;
- c) „Гранично подручје” означава подручје које је под јурисдикцијом једне Стране у близини државне границе са другом Страном, при чему активности предузете са једне стране државне границе у зависности од природе дате активности, могу имати непосредне или посредне, негативне или позитивне утицаје на животну средину са друге стране државне границе;
- d) „Очување” означава низ неопходних мера које имају циљ да очувају природна станишта и популације дивљих биљних и животињских врста на одговарајућем статусу очувања;
- e) „Конференција Страна” означава Конференцију Страна Карпатске конвенције;
- f) „Карпатска конвенција” означава Конвенцију о заштити и одрживом развоју Карпата, усвојене у Кијеву 22. маја 2003. године;

- g) „Угрожене врсте” означавају врсте којима прети изумирање у целости или изумирање великог броја њихове популације;
- h) „Инванзивне стране врсте” означавају недомашне врсте које су намерно или случајно уведене у области ван својих природних станишта, где су се укорениле, напредују и шире се на такав начин да наносе штету средини у којој се налазе;
- i) „Предео” означава једну област, како је људи схватају, чији карактер је резултат акције и интеракције природних и/или људских фактора;
- j) „Предеона разноврсност” означава разноврсност међу пределима;
- k) „Домашне врсте” означавају домашне врсте у датом региону или екосистему;
- l) „Природно станиште” означава копнено или водено станиште са посебним географским абиотским и биотским карактеристикама, односно где се неки организам или популација природно јављају;
- m) „Посматрач” означава посматрача као што је дефинисано ставом 5. члана 14. Карпатске конвенције;
- n) „Страна” означава страну овог Протокола;
- o) „Заинтересована јавност” означава јавност на коју утиче или ће вероватно утицати развој туризма или јавност која има интереса у развоју туризма и за њега везаног процеса доношења одлука; дефиниција укључује аутохтоне народе и локално становништво; у сврху ове дефиниције невладине организације које промовишу било који аспект одрживог развоја и испуњавају било који захтев прописан националним законима сматраће се заинтересованим странама;
- p) „Заштићено подручје” означава географски дефинисано подручје које је дефинисано и којим се управља у циљу реализације посебних циљева везаних за његову заштиту и очување;
- q) „Обнављање” означава враћање једног екосистема или станишта на почетне структуре, природне подударне врсте и природне функције; саставу врста и природним функцијама;
- r) „Помоћно тело” означава помоћно тело које је формирано у складу са чланом 14. став 2.е Конвенције где могу спадати тематске радне групе или одбори;
- s) „Одрживи развој” означава развој који се подстиче да би задовољио потребе и тежње садашњих и будућих генерација;
- t) „Одрживи туризам” означава туризам који омогућава одрживо коришћење ресурса животне средине, спречава претње по биолошку и предеону разноврсност од које он суштински зависи и који на минимум своди негативне еколошке, културне и социјалне утицаје; пружа едукативну могућност за унапређење знања и поштовања природних екосистема и биолошких ресурса; поштује социјално-културну аутентичност становништва заједница домаћина који чувају своје изграђено животно и културно наслеђе и традиционалне вредности, доприноси културолошком разумевању и толеранцији, обезбеђивању одрживих дугоручних економских операција, ствара једнако распоређену социо-економску корист свим интересним групама, укључујући стабилне могућности за запошљавање, остваривање личног дохода и социјалних услуга за становништво заједница домаћина и доприноси смањењу сиромаштва;
- u) „Одрживо коришћење” означава коришћење компоненти биолошке разноврсности на такав начин и на таквом нивоу који не доводи до дугорочне

деградације биолошке разноврсности чиме се одржава потенцијал да се испуне потребе и стремљења данашњих и будућих генерација;

v) „Прекогранично заштићено подручје” означава подручје које се састоји од два или више заштићених подручја, а које је смештено на територијама две или више Страна дуж њихових државних граница, при чему сваки од оваквих делова заштићених подручја остаје у надлежности државе у којој се налази.

ПОГЛАВЉЕ II ОПШТЕ ОБАВЕЗЕ

Члан 4.

Хармонизација политика чији је циљ управљање одрживим туризмом, његово планирање и развој на Карпатима

1. Свака Страна је обавезна да развије и спроведе политике и стратегије на својој националној територији у циљу развоја одрживог туризма, управљања одрживим туризмом и праћењем на Карпатима, узимајући у обзир политике и стратегије које су развиле и спроведе остале Стране.
2. Стране се обавезују да ће размотрити и користити алате и методологије које се примењују на међународном нивоу за планирање, развој и управљање туризмом, посебно у рањивим подручјима која су ограничена на штедљиво коришћење и да хармонизују постојеће националне алате и оквире за планирање.
3. Стране се обавезују да ће размењивати информације међу владиним институцијама на свим нивоима и међу свим интересним групама о најбољим праксама за развој и управљање одрживим туризмом, укључујући информације о планирању, стандардима, законским прописима и њиховом спровођењу, као и о искуству стеченом при имплементацији ових принципа.

Члан 5.

Интегрисање циљева очувања и одрживог коришћења биолошке и предеоне разноврсности Карпата у секторске политике

1. Стране се обавезују да ће узети у обзир циљеве овог Протокола посебно приликом израде својих политика, али не ограничавајући се само на просторно планирање и управљање земљишним ресурсима, очување биолошке и предеоне разноврсности, управљање воденим и речним базенима, пољопривреде и шумарства, транспорта и инфраструктуре, индустрије и енергије.
2. Стране се обавезују да ће сарађивати на интеграцији принципа одрживог туризма у друге секторске политике и стратегије, што би могло да има утицаја на заштити и одрживом коришћењу биолошке и предеоне разноврсности у Карпатима.

Члан 6.

Учешће регионалних и локалних власти и других интересних група

1. Свака Страна је обавезна да у оквиру свог постојећег институционалног оквира укључи релевантне институције регионалних и локалних власти као и друге интересне групе које се баве припремом и имплементацијом политика и резултујућих мера везано за развој одрживог туризма на Карпатима.
2. Свака Страна је обавезна да у оквиру свог постојећег институционалног оквира предузме мере којима би олакшала координацију и сарадњу међу

институцијама, регионалним и локалним властима и интересним групама поменутих у ставу 1. у циљу постизања поделе одговорности и побољшања синергије.

Члан 7.

Међународна сарадња

1. Стране се обавезују да ће подстицати активну сарадњу међу надлежним институцијама и организацијама на међународном нивоу што се тиче развоја одрживог туризма на Карпатима.
2. Стране се обавезују да ће олакшати сарадњу што се тиче развоја одрживог туризма на Карпатима између регионалних и локалних власти на међународном нивоу и тражити решења за заједничке проблеме на најпогоднијем нивоу.

ПОГЛАВЉЕ III ПОСЕБНЕ МЕРЕ

Члан 8.

Промоција карпатске регије као одрживе туристичке дестинације

1. Стране се обавезују да ће предузети мере у циљу промовисања карпатске регије као одрживе туристичке дестинације базирано на јединственом заједничком природном, културном, традиционалном и историјском наслеђу Карпата.
2. Стране се обавезују да ће сарађивати на рекламирању и промовисању Карпатске регије као одрживе туристичке дестинације, посебно путем подстицања, заједничког спровођења и пружења подршке заједничким пројектима и иницијативама у циљу развоја одрживог туризма на Карпатима који је заснован и промовисан на горе поменутих вредностима.

Члан 9.

Развој, промоција и рекламирање одрживих туристичких производа, услуга и пакет аранжмана карпатске регије

1. Стране се обавезују да ће предузети мере на својим националним територијама с циљем развоја и промоције одрживих туристичких производа, услуга и пакет аранжмана који се тичу карпатске регије, посебно оних који су засновани на заједничком природном, културном, традиционалном и историјском наслеђу Карпата и да ће побољшати свој маркетинг и на домаћим и на страним тржиштима.
2. Стране се обавезују да ће сарађивати на идентификацији специфичних конкуретних предности Карпата што се тиче развоја одрживог туризма над другим Европским планинским регијама, што би могло да произведе јединствене предлоге за продају одрживих туристичких производа, услуга и пакет аранжмана Карпатске регије на европском тржишту и на глобалним туристичким тржиштима.
3. Стране се обавезују да ће сарађивати на развоју заједничких одрживих туристичких услуга, производа и пакет аранжмана Карпатске регије и да ће олакшати сарадњу релевантних интересних група које су по овом питању активне у Карпатском региону, укључујући туристичке оператере и друге чланове туристичког сектора.
4. Стране се обавезују да ће сарађивати на развоју и имплементацији заједничких туристичких брендова Карпатске регије.

5. Стране се обавезују да ће сарађивати на развоју и имплементацији заједничких промотивних стратегија и маркетиншких програма који се тичу одрживих туристичких производа, услуга и пакет аранжмана Карпатске регије.

Члан 10.

Обезбеђивање заједничких високих стандарда квалитета одрживог туризма на Карпатима

1. Стране се обавезују да ће предузети мере у оквиру своје националне територије у циљу промоције стандарда квалитета одрживог туризма на Карпатима, тако што ће успоставити заштићена подручја у довољном броју и одговарајуће величине, као и имплементирати друге специфичне мере заштите.

2. Стране се обавезују да ће сарађивати на развијању, промоцији и имплементацији заједничких стандарда квалитета туризма на Карпатима који се тичу смештаја, капацитета, услуга и бриге о купцима, узимајући у обзир међународне и европске стандарде.

3. Стране се обавезују да ће сарађивати на развијању, промоцији и имплементацији заједничког система сертификације квалитета Карпатског туризма узевши у обзир међународне и регионалне ознаке квалитета и шеме за њихову доделу, као и на усвајању постојећих шема сертификације где је то могуће.

4. Стране се обавезују да ће сарађивати на развијању, усвајању и имплементацији заједничке карпатске политике о трајним и систематским истраживањима квалитета туристичких производа и услуга широм целе карпатске регије, праћењу квалитета задовољства купаца и искуства стеченог на туристичким дестинацијама укључујући подизање њихове свести о питањима одрживости и унапређивања знања и поштовања за природно и културно наслеђе Карпата.

5. Стране се обавезују да ће сарађивати и подржати размену искустава и примену добре праксе приликом увођења и одржавања стандарда квалитета туристичких услуга.

6. Стране се обавезују да ће подстицати и подржавати развој и имплементацију заједничких акционих планова за квалитативно унапређење сектора одрживих туристичких услуга на Карпатима.

Члан 11.

Побољшање доприноса туризма одрживом развоју локалне привреде на Карпатима

1. Стране се обавезују да ће предузети мере у оквиру своје националне територије у циљу истраживања, промоције и подршке синергији између развоја одрживог туризма и развоја локалне привреде на Карпатима.

2. Стране се обавезују да ће сарађивати на развоју, усвајању и имплементацији заједничке карпатске политике у сврху промоције, означавања и сертификације локалних производа и мрежа локалних произвођача, посебно традиционалних заната и рукотворина и локалних производа укључујући и пољопривредне производе који воде порекло од локалних раса домаћих животиња и варијетета култивисаних биљака.

3. Стране се обавезују да ће предузети мере у оквиру своје националне територије у циљу подршке и промоције иницијатива и пројеката који воде развоју одрживог туризма на Карпатима и који за циљ имају развој локалних привреда и заснивају се на локалним потенцијалима тако што користе локалне

производе и знања, као и да ће створити могућности за запошљавање локалног становништва. Приоритет би требало дати иницијативама и пројектима који:

- a) доприносе обезбеђивању дугорочне економске одрживости туристичких операција;
- b) ојачавају постојеће јединствене предлоге за продају дате туристичке дестинације;
- c) промовишу иновације и разноврсност у туризму и доносе додатну вредност тренутној локалној туристичкој понуди дате туристичке дестинације, уз креирање нових локалних или регионалних туристичких производа;
- d) доприносе диверсификацији туристичке понуде у циљу смањења негативних ефеката сезонског туризма тако што ће генерисати довољну потражњу за туристичким услугама и створити услове за рад такође и ван сезоне;
- e) допринети диверсификацији локалних економских активности које нису везане за туризам у циљу смањења зависности локалне привреде од туризма као прикладне;
- f) обогатити и допунити тренутну локалну туристичку понуду дате туристичке дестинације, а не такмичити се са већ постојећом понудом.

4. Свака Страна ће предузети мере у циљу промовисања подршке и развоја одрживог туризма у мање осетљивим и мање развијеним подручјима, у циљу помоћи одрживом економском развоју мање развијеног локалног становништва, ублажавање негативних миграција и руралних трендова депопулације, доприноса смањењу сиромаштва и омогућавања/допуштања једнаке поделе користи и зараде из сектора туристичких услуга свим општинама у карпатској регији.

5. Свака Страна ће предузети мере на својој националној територији у циљу изграђивања капацитета локалног становништва, а за припрему предлога пројеката о развоју одрживог туризма и њихову способност да прикупе финансијска средства за имплементацију оваквих пројеката.

Члан 12.

Управљање туристичким прометом на Карпатима у корист животне средине и одрживог локалног и економског развоја

1. Стране, у складу са чланом 12. Карпатске конвенције, ће сарађивати на развоју, усвајању и имплементацији заједничке карпатске политике о трајном и систематском праћењу туристичког промета у карпатској регији.

2. Са циљем да се умање негативни утицаји туризма на осетљиве планинске екосистеме Карпата, и да би се омогућила праведнија дистрибуција туристичког промета у карпатском региону, Стране се обавезују да ће предузети мере на својој националној територији у циљу расејавања, преусмеравања и каналисања дела туристичког промета ван тренутно главних туристичких дестинација и осетљивих локација као што су заштићена подручја, ка подручјима која су еколошки мање осетљива, мање развијена и мање туристички истражена, али која имају довољно потенцијала да апсорбују и прихвате део туристичког промета.

Члан 13.

Унапређење доприноса туризма очувању и одрживом коришћењу биолошке и предеоне разноврсности на Карпатима

1. Стране се обавезују да ће предузети мере на својој националној територији у циљу истраживања каналисања дела прихода од туризма ка помоћи очувању и одрживом коришћењу биолошке и предеоне разноврсности на Карпатима, а посебно ка оснивању, управљању и одржавању заштићених подручја.
2. Стране се обавезују да ће сарађивати на размени информација и промовисању добре праксе што се тиче доприноса и користи од развоја одрживог туризма, очувања и одрживог коришћења биолошке и предеоне разноврсности Карпата.

Члан 14.

Унапређење доприноса туризма одрживој пољопривреди на Карпатима

1. Стране се обавезују да ће предузети мере на својој националној територији у циљу истраживања, промоције и подршке синергији између развоја одрживог туризма и одрживе пољопривреде на Карпатима, и олакшати сарадњу у овом смислу међу релевантним властима, институцијама и интересним групама укључујући туристичке оператере и друге чланове туристичког сектора.
2. У складу са чланом 7. и чланом 11. Карпатске конвенције, Стране се обавезују да ће предузети мере на својој националној територији са циљем да подрже и промовишу иницијативе и пројекте који се тичу развоја одрживог туризма на Карпатима и који стварају стабилне економске иницијативе за задржавање традиционалног начина управљања пољопривредним земљиштем на Карпатима на одржив начин и за производњу, означавање и сертификацију локалних добара која настају коришћењем локалних пољопривредних производа, локалних раса домаћих животиња и локалних варијетета култивисаних биљака.
3. Стране се обавезују да ће сарађивати на размени информација и промовисању добре праксе што се тиче доприноса и користи од развоја одрживог туризма одрживој пољопривреди на Карпатима.

Члан 15.

Унапређење доприноса туризма одрживом управљању шумама на Карпатима

1. Узимајући у обзир вишеструке функције шума, Стране се обавезују да ће предузети мере на својој националној територији у циљу истраживања, промоције и подршке синергији између одрживог туризма и развоја и одрживог управљања шумама на Карпатима и да ће олакшати сарадњу на овом пољу међу релевантним властима, институцијама, шумарским администрацијама и релевантним интересним групама, укључујући туристичке оператере и друге чланове туристичког сектора.
2. Стране се обавезују да ће сарађивати на размени информација и промоцији примера добре праксе што се тиче доприноса и користи од развоја одрживог туризма одрживом управљању Карпатским шумама.

Члан 16.

Планирање одрживог развоја туристичког транспорта и инфраструктуре на Карпатима

1. У складу са чланом 8. став 1. Карпатске конвенције, као и чл. 5, 8, 9. и 12. Протокола о биолошкој разноврсности, Стране се обавезују да ће следити политике планирања одрживог туристичког транспорта на Карпатима узевши у обзир специфичности планинског окружења.
2. У складу са чланом 8. став 2. Карпатске конвенције, Стране се обавезују да ће сарађивати на развоју шема одрживог транспорта у својим пограничним подручјима на Карпатима, у циљу доношења користи од мобилности и приступа туриста локалним становницима, олакшавању развоја одрживог туризма у пограничним подручјима и побољшавања интеракција и сарадње међу локалним становништвом које насељавају погранично подручје.
3. У складу са чланом 8. став 3. Карпатске конвенције, Стране се обавезују да ће сарађивати на развоју модела еколошки безбедних врста туристичког транспорта у еколошки осетљивим подручјима Карпата.
4. Стране се обавезују да ће предузети мере на својој националној територији у циљу промоције и подршке пројектима развијања одрживе транспортне мреже који би побољшали приступ туристичким дестинацијама и центрима на Карпатима коришћењем јавног превоза, и да ће охрабривати туристе да користе ове услуге.
5. Стране се обавезују да ће предузети мере на својој националној територији у циљу смањења зависности од моторних возила у и у близини туристичких дестинација и туристичких центара на Карпатима.
6. Стране се обавезују да ће предузети мере на својој националној територији у циљу промовисања ревитализације и унапређења постојећих објеката туристичке, рекреативне и спортске инфраструктуре радије него градити нове објекте ове врсте на Карпатима.
7. Стране се обавезују да ће сарађивати на размени информација и промоцији примера добре праксе што се тиче одрживог развоја туристичког транспорта и инфраструктуре на Карпатима.

Члан 17.

Побољшање доприноса туризма очувању и промоцији традиционалних знања и културног наслеђа локалних заједница на Карпатима

1. У складу са чланом 11. Карпатске конвенције, Стране се обавезују да ће сарађивати на развијању, усвајању и имплементацији заједничких принципа развоја одрживог туризма на Карпатима, неговати очување и промовисати културно наслеђе и традиционална знања локалног становништва, унапређивати и поштовати њихову социјално културну аутентичност на Карпатима и очувати њихово изграђено животно културно наслеђе и традиционалне вредности.
2. Стране се обавезују да ће предузети мере у циљу промоције и развоја активности одрживог туризма негујући очување и промоцију културног наслеђа и традиционалног знања локалног становништва на Карпатима, посебно кроз иницијативе и пројекте чији је циљ одрживи развој туризма на Карпатима, што би створило стабилне економске иницијативе за очување традиционалне архитектуре објеката, локалних раса домаћих животиња и варијетета култивисаних биљака, настављање традиционалног коришћења земљишта, производњу и рекламирање локалних производа и рукотворина.

3. Стране се обавезују да ће предузети мере на својим националним територијама у циљу омогућавања да се део прихода од туризма каналише према помоћи очувању и промоцији културног наслеђа и традиционалних знања локалног становништва на Карпатима, посебно у циљу очувања и ревитализације традиционалне архитектуре објеката, традиционалних рукотворина, начина коришћења земљишта, локалних раса домаћих животиња и варијетета култивисаних биљака.

Члан 18.

Побољшање доприноса туризма образовању и јавној свести о питањима одрживости

1. Стране се обавезују да ће предузети мере у циљу промоције и подршке иницијативама и пројектима који за циљ имају подизање нивоа јавне свести по питању одрживости што се тиче развоја одрживог туризма на Карпатима.
2. Стране се обавезују да ће сарађивати на развоју заједничких програма образовања везано за животну средину, природу и интерпретацију културног наслеђа и другим програмима за подизање јавне свести у вези са развојем одрживог туризма на Карпатима, а у циљу да:
 - a) подигну ниво свести локалног становништва, туристичких оператера и пружилаца туристичких услуга, туриста и ширег јавног мњења о питањима одрживости на Карпатима;
 - b) унапреде ниво знања и поштовања према природним екосистемима и биолошким ресурсима на Карпатима;
 - c) унапреде профил очувања биолошке и предеоне разноврсности на националним и локалним нивоима;
 - d) унапреде знање и поштовање према културном наслеђу и традиционалним знањима локалног становништва на Карпатима;
 - e) промовишу праксу одрживог туризма и одговарајуће понашање туриста у циљу свођења на минимум негативних утицаја, нпр. изградом заједничког „Карпатског кодекса добре праксе и одрживог туризма“;
 - f) промовишу позитивне ефекте развоја одрживог туризма на Карпатима.

Члан 19.

Размена информација и искустава и изградња капацитета у циљу развоја и управљања одрживим туризмом на Карпатима

1. Стране се обавезују да ће учествовати у размени информација и искустава и промовисању примера добре праксе у вези са развојем и управљањем одрживим туризмом на Карпатима.
2. Стране се обавезују да ће олакшати међународну сарадњу међу научним институцијама што се тиче развоја и управљања одрживим туризмом на Карпатима, а посебно на усклађивању система за праћење, креирању и усклађивању база података и извођењу заједничких истраживачких пројеката и програма на Карпатима.
3. Стране се обавезују да ће националне резултате истраживања и праћења спроведених да би се постигли циљеви овог Протокола укључити у заједнички трајни систем посматрања и у заједнички информациони систем и да ће ови подаци бити доступни јавности у складу са постојећим институционалним оквиром.
4. Стране се обавезују да ће олакшати пренос и асимилацију еколошки безбедних, социјално прихватљивих и погодних технологија и пословних знања

и искустава („*know-how*“) у циљу планирања развоја и управљања одрживим туризмом на Карпатима.

5. Стране се обавезују да ће сарађивати на изради заједничких едукативних програма и обука у областима везаним за развој и управљање одрживим туризмом на Карпатима и да ће охрабрити и подржати развој експертских мрежа ради размене експертског мишљења, вештина и информација.

6. Стране се обавезују да ће сарађивати на развоју и јачању људских ресурса и институционалних капацитета који се сматрају битним за постизање циљева овог Протокола.

Члан 20.

Промовисање прекограничне сарадње у вези развоја одрживог туризма на Карпатима

1. У складу са чланом 9. став 2. Карпатске конвенције, Стране се обавезују да ће водити политике које за циљ имају промовисање прекограничне сарадње да би се олакшао развој одрживог туризма у пограничним подручјима на Карпатима.

2. Стране се обавезују да ће развити и спроводити планове управљања у циљу унапређења развоја одрживог туризма у пограничним подручјима на Карпатима.

3. У складу са чланом 9. став 2. Карпатске конвенције, Стране се обавезују да ће предузети мере у циљу координације планирања управљања што се тиче развоја одрживог туризма или развити заједничке планове управљања у пограничним подручјима на Карпатима са суседном/суседним Страном/Странама, а посебно што се тиче прекограничних или пограничних заштићених подручја и других локација од туристичког интереса.

Члан 21.

Управљање утицајима туризма на биолошку и предеону разноврсност Карпата

1. Стране се обавезују да ће примењивати принципе предострожности и превенције процењивањем и узимањем у обзир могућих директних или индиректних, краткорочних или дугорочних утицаја кумулативних ефеката туризма, пројеката развоја рекреативне и спортске инфраструктуре, као и туристичких, рекреативних и спортских активности које би могле да имају негативан утицај на биолошку и предеону разноврсност Карпата. У ову сврху Стране ће настављати да извршавају одговарајућу процену потенцијалних негативних утицаја пројекта, планова и активности везаних за развој туризма на Карпатима, укључујући и прекограничне утицаје.

2. У складу са чланом 12. Карпатске конвенције, Стране се обавезују да ће сарађивати на развоју, усвајању и имплементацији заједничке карпатске политике за стално и систематско праћење постојећих и планираних нових развоја у туризму на Карпатима, на животну средину и да ће овакво праћење бити примењивано на регионалном, националном и локалном нивоу, посебно што се тиче:

а) заштите, очувања, обнављања и одрживог коришћења угрожених природних и полуприродних станишта која су карактеристична за Карпате и која се налазе на карпатској црвеној листи станишта у складу са чланом 8. став 1. Протокола о биолошкој разноврсности;

б) интегритета, континуитета, повезаности и одржавања заштићених подручја и других подручја битних за биолошку и предеону разноврсност

Карпата и кохерентности еколошке мреже на Карпатима у складу са чланом 9. Протокола о биолошкој разноврсности;

с) очувању угрожених биљних и животињских врста које су карактеристичне за Карпате и које се налазе на карпатској црвеној листи врста, у складу са чланом 12. став 1. Протокола о биолошкој разноврсности;

д) спречавању увођења или испуштања инванзивних страних врста и/или генетски модификованих организама који би вероватно имали негативан утицај на животну средину што би могло лоше да утиче на биолошку разноврсност, екосистеме, станишта или врсте на Карпатима, у складу са чланом 13. став 1. Протокола о биолошкој разноврсности.

3. Свака Страна ће установити услове и критеријуме, укључујући релевантне корективне мере и мере компензације, према којима би политике, пројекти и активности везано за развој туризма са потенцијалним штетним утицајем на биолошку и предеону разноврсност Карпата, могли да буду ауторизовани.

4. Стране се обавезују да ће предузети мере на својој националној територији у циљу спречавања, ублажавања и ако је потребно компензације везано за могуће негативне утицаје туризма на биолошку и предеону разноврсност Карпата.

Члан 22.

Управљање утицајима туризма на животну средину на Карпатима

1. Стране се обавезују да ће примењивати принципе предострожности и превенције процењивањем и узимањем у обзир могућих директних или индиректних, краткорочних или дугорочних утицаја, укључујући кумулативне ефекте туризма, пројеката развоја рекреативне и спортске инфраструктуре, као и туристичких, рекреативних и спортских активности које би могле да имају негативан утицај на биолошку и предеону разноврсност Карпата. У ову сврху Стране ће настављати да извршавају одговарајућу процену потенцијалних негативних утицаја пројеката, планова и активности везаних за развој туризма на Карпатима, укључујући и прекограничне утицаје.

2. У складу са чланом 12. Карпатске конвенције, Стране се обавезују да ће сарађивати на развоју, усвајању и имплементацији заједничке карпатске политике за стално и систематско праћење постојећих и планираних нових развоја у туризму на Карпатима на животну средину и да ће овакво праћење бити примењивано на регионалном, националном и локалном нивоу; посебно што се тиче коришћења природних ресурса као што су земљиште, земља, вода, шуме, енергија; као и питања управљања канализацијом, отпадом и загађењем ваздуха.

3. Свака Страна ће установити услове и критеријуме, укључујући релевантне корективне мере и мере компензације, према којима би политике, пројекти и активности везано за развој туризма, са потенцијалним штетним утицајем на биолошку и предеону разноврсност Карпата, могли да буду ауторизовани.

4. Стране се обавезују да ће предузети мере на својој националној територији у циљу спречавања, ублажавања и ако је потребно компензације везано за могуће негативне утицаје туризма на биолошку и предеону разноврсност Карпата.

Члан 23.

Управљање социоекономским и културним утицајима туризма на Карпатима

1. Стране се обавезују да ће примењивати принципе предострожности и превенције процењивањем и узимањем у обзир могућих директних или индиректних, краткорочних или дугорочних утицаја, укључујући кумулативне ефекте туризма, пројеката развоја рекреативне и спортске инфраструктуре, као и туристичких, рекреативних и спортских активности које би могле да имају негативне социо-економске и културне утицаје на Карпате. У ову сврху Стране ће настављати да извршавају одговарајућу процену потенцијалних негативних утицаја пројеката, планова и активности везаних за развој туризма на Карпатима, укључујући и прекограничне утицаје.
2. У складу са чланом 12. Карпатске конвенције, Стране се обавезују да ће сарађивати на развоју, усвајању и имплементацији заједничке карпатске политике за стално и систематско праћење постојећих социо-економских и културних утицаја туризма на Карпатима, и да ће овакво праћење бити примењивано на регионалном, националном и локалном нивоу.
3. Стране се обавезују да ће предузети мере на својој националној територији у циљу спречавања, ублажавања и ако је потребно компензације везано за могуће негативне социо-економске и културне утицаје туризма на Карпате.

Члан 24.

Праћење ефикасности политика и стратегија за развој одрживог туризма на Карпатима

1. Стране се обавезују да ће пратити ефикасност политика и стратегија које за циљ имају развој одрживог туризма на Карпатима, а које се имплементирају на националном регионалном и локалном нивоу.
2. У складу са чланом 12. Карпатске конвенције, Стране ће сарађивати на изради, усвајању и имплементацији заједничке политике сталног и систематског праћења на Карпатима које ће се примењивати на регионалном, националном и локалном нивоу; као и ефеката политика и стратегија које се имплементирају у циљу развоја одрживог туризма на Карпатима кроз дефиницију и примену заједнички договореног скупа индикатора, посебно узимајући у обзир процене и мерења:
 - a) доприноса политика и стратегија које воде развоју одрживог туризма на Карпатима уз очување и одрживо коришћење биолошке и предеоне разноврсности на Карпатима у складу са чланом 4. Карпатске конвенције и Протокола о биолошкој разноврсности;
 - b) доприносу политика и стратегија везано за развој одрживог туризма на Карпатима, заштити и одрживом коришћењу водених ресурса на Карпатима у складу са чланом 6. Карпатске конвенције;
 - c) доприноса политика и стратегија које воде развоју одрживог туризма на Карпатима, одрживој пољопривреди, посебно очувању управљања пољопривредним земљиштем које се користи на традиционални начин у складу са чланом 7. Карпатске конвенције;
 - d) доприноса политика и стратегија које воде развоју одрживог туризма на Карпатима, одрживом управљању Карпатским шумама у складу са чланом 7. Карпатске конвенције;

- e) доприноса политика и стратегија које воде развоју одрживог туризма на Карпатима, развоју одрживог транспорта инфраструктуре у складу са чланом 8. Карпатске конвенције;
- f) доприноса политика и стратегија које воде развоју одрживог туризма на Карпатима, очувању и промоцији културног наслеђа и традиционалног знања локалног становништва на Карпатима у складу са чланом 11. Карпатске конвенције;
- g) ефикасност политика и стратегија које воде развоју одрживог туризма на Карпатима везано за унапређење управљања утицајем на животну средину на Карпатима;
- h) ефикасност политика и стратегија које воде развоју одрживог туризма на Карпатима везано за побољшање управљања социјалним и културним утицајима на Карпатима;
- i) ефикасност политика и стратегија везано за побољшање стандарда квалитета у туристичком сектору на Карпатима;
- j) ефикасност политика и стратегија које воде развоју одрживог туризма на Карпатима у сврху генерисања дохотка и запошљавању у туристичкој делатности на Карпатима у краткорочном и дугорочном периоду;
- k) део прихода од туризма који остаје код локалног становништва и целокупан допринос туризма одрживом развоју локалне привреде и добробити локалних популација на Карпатима.

Члан 25.

Заједнички програми и пројекти

Стране се обавезују да ће учествовати, у складу са својим потребама и могућностима, у заједничким програмима и пројектима везаним за активности наведене у члану 1. ст. 2. и 3. на подручју Карпата, на којима заједнички учествују остале Стране.

ПОГЛАВЉЕ IV ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА, ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ

Члан 26.

CBD Смернице за развој биолошке разноврсности и одрживог туризма

1. У циљу планирања, развоја и управљања туристичким активностима на Карпатима, на један еколошки, исплатив и социјално одржив начин, Стране се обавезују да ће промовисати интеграцију Смерница CBD конвенције на развој биолошке разноврсности и туризма приликом израде и ревидирања својих стратегија и планова за развој туризма и других сродних секторских стратегија на одговарајућем нивоу и у консултацији са интересним групама, укључујући туристичке оператере и све друге чланове туристичког сектора.
2. Стране се обавезују да ће размотрити оснивање система за праћење и извештавање који су базирани на индикаторима који се помињу у CBD смерницама везано за развој биолошке разноврсности и туризма, као и UNWTO (Светска туристичка организација Уједињених нација) сету индикатора да би се приступило примењивости и статусу имплементације ових смерница у карпатској регији.
3. Стране Карпатске конвенције тежиће синергији приликом имплементације других билатералних и мултилатералних уговора који се тичу CBD смерница о биолошкој разноврсности и развоју туризма и примену овог Протокола на

Карпатима, између осталог, Архуске конвенције, Рамсарске конвенције, Конвенције о миграторним врстама, Конвенција о светском наслеђу, Оквирне конвенције Уједињених нација о борби против климатских промена, Европској конвенцији о пределу итд.

Члан 27.

Имплементација

1. Стране се обавезују да ће предузети одговарајуће законске и административне мере да би обезбедиле имплементацију одредби овог Протокола, и пратиле ефикасност ових мера.
2. Свака од Страна ће истражити могућности да подржи, кроз финансијске мере, имплементацију одредби овог Протокола.
3. Стране се обавезују да ће израдити и усвојити Стратегију о развоју одрживог туризма на Карпатима, која ће пратити имплементацију овог Протокола.

Члан 28.

Образовање, информисаност и подизање јавне свести

1. Стране се обавезују да ће промовисати образовање, информисаност и подизање јавне свести што се тиче циљева, мера и имплементације овог Протокола.
2. Стране се обавезују да ће омогућити јавни приступ информацијама које се тичу имплементације овог Протокола.

Члан 29.

Седнице Страна

1. Конференција Страна Карпатске конвенције ће такође представљати и Седницу Страна овог Протокола.
2. Стране Карпатске конвенције које нису потписнице овог Протокола могу присуствовати Конференцији Страна, која такође представља и Седницу Страна овог Протокола, у својству посматрача. Када Конференција Страна такође представља Седницу Страна овог Протокола, одлуке које су донешене у вези овог Протокола биће примењиване само од Страна овог Протокола.
3. Када Конференција Страна представља и Седницу Страна овог Протокола, сваки члан бироа Конференције Страна који заступа Страну Конвенције, али не и Страну овог Протокола у датом тренутку, биће замењен чланом који ће се бирати од стране Страна овог Протокола и из редова Страна овог Протокола.
4. Пословник о раду Конференције Страна ће се примењивати *mutatis mutandis* на Седнице Страна, сем ако се другачије не одлучи консензусом Конференције Страна која истовремено представља седницу Страна овог Протокола.
5. Прва седница Конференције Страна која ће представљати и Седницу Страна овог Протокола биће сазвана од стране Секретаријата у вези са првим састанком Конференције Страна који је заказан након дана ступања на снагу овог Протокола. Наредна редовна заседања Конференције Страна која ће представљати и Седнице Страна овог Протокола биће одржане у складу са редовним седницама Конференције Страна осим ако Конференција Страна која представља и Седницу Страна овог Протокола не одлучи другачије.
6. Конференција Страна која представља и Седницу Страна овог Протокола ће доносити, током свог мандата, одлуке које су неопходне за промовисање

његове ефикасне имплементације. Конференција ће вршити функције које су јој додељене овим Протоколом и обавезује се да ће:

- a) сачињавати препоруке о свим питањима која су неопходна за имплементацију овог Протокола;
- b) основати пратећа тела, која су неопходна за имплементацију овог Протокола;
- c) разматрати и усвајати, када је то потребно, амандмане на овај Протокол који су неопходни за имплементацију овог Протокола и
- d) обављати остале функције које су неопходне за постизање циљева овог Протокола.

Члан 30. Секретаријат

1. Секретаријат формиран према члану 15. став 2. Карпатске Конвенције такође ће представљати и Секретаријат овог Протокола.
2. Све одредбе члана 15. става 2. Карпатске конвенције које се тичу функција Секретаријата биће примењиване *mutatis mutandis* на овај Протокол.

Члан 31. Пратећа тела

1. Свако пратеће тело које је установљено од стране или према одредбама Карпатске конвенције може након доношења одлуке Конференције Страна која такође представља и Седницу Страна овог Протокола, служити овом Протоколу, у том случају ће се на Седници Страна дефинисати које функције ће тачно ово тело обављати.
2. Стране Карпатске конвенције које нису потписнице овог Протокола могу учествовати на седницама ових пратећих тела у улози посматрача. Када пратеће тело Карпатске конвенције уједно представља и пратеће тело овог Протокола, одлуке које се тичу Протокола доносиће само Стране овог Протокола.
3. Када пратеће тело Карпатске конвенције врши своје функције које се односе на питања која се тичу овог Протокола, сваки члан бироа датог пратећег тела које представља Страну потписницу Карпатске конвенције, али не и Страну Протокола у датом тренутку, биће замењено чланом који ће бити изабран од Страна Протокола и из редова Страна Протокола.
4. Правила процедуре која важе за Конференцију Страна Карпатске конвенције примењиваће се *mutatis mutandis* и на учешће посматрача у раду помоћних тела овог Протокола.

Члан 32. Праћење усаглашености са обавезама

1. Стране се обавезују да ће редовно извештавати Конференцију Страна о мерама које се тичу овог Протокола и резултатима предузетих мера. Конференција Страна ће одредити временски интервал и формате у оквиру којих се извештаји морају достављати.
2. Посматрачи могу доставити Конференцији Страна и/или Одбору за имплементацију Карпатске конвенције (у даљем тексту: Одбор за имплементацију) било какву информацију или извештај о спровођењу Протокола и о усклађивању са одредбама овога Протокола.

3. Одбор за имплементацију ће прикупљати, оцењивати и анализирати информације које су битне за спровођење овог Протокола и пратити усклађеност Страна Протокола са његовим одредбама.
4. Одбор за имплементацију ће представити Конференцији Страна препоруке за спровођење и неопходне мере за усклађивање са овим Протоколом.
5. Конференција страна ће усвојити или дати препоруку о потребним мерама.

Члан 33.

Вредновање ефикасности одредби

1. Стране ће редовно прегледати и вредновати ефикасност одредби овог Протокола.
2. Конференција Страна која представља и Седницу Страна овог Протокола може да усваја одоварајуће амандмане на овај Протокол ако је то неопходно за постизање циљева овог Протокола.
3. Стране ће олакшати учешће регионалних и локалних власти и осталих интересних група везано за процесе наведене у ставу 1. овог члана.

ПОГЛАВЉЕ V ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 34.

Веза између Карпатске конвенције и овог Протокола

Овај Протокол представља Протокол уз Карпатску конвенцију као што је прописано чланом 2. став 3. Карпатске конвенције и другим релевантним члановима.

Члан 35.

Ступање на снагу, измене, иступање из Протокола и решавање спорова

1. Одредбе чл. 19, 20, члана 21. ст. 2. до 4. и члана 22. Карпатске конвенције који се односе на ступање на снагу, на измену Конвенције, на иступање из Конвенције, као и на решавање спорова, примењиваће се и *mutatis mutandis* на овај Протокол.
2. Само Страна Карпатске конвенције може постати Страна овог Протокола.

Члан 36.

Резерве

На овај Протокол се не могу стављати резерве.

Члан 37.

Депозитар

Депозитар овог Протокола је Влада Украјине.

Члан 38.
Обавештења

Депозитар ће, у складу са овим Протоколом, обавестити све друге Стране уговорнице о:

- a) сваком потписивању Протокола;
- b) депоновању инструмената о ратификацији, прихватању или одобравању;
- c) датуму ступања на снагу Протокола;
- d) изјави коју је дала нека Страна уговорница;
- e) обавештењу о отказивању Протокола и датуму ступања на снагу отказивања.

Члан 39.
Потписивање

Овај Протокол ће бити отворен за потписивање код Депозитара у периоду од 27. маја 2011. године до 27. маја 2012. године.

Сачињено у Братислави 27. маја 2011. године у једном оригиналу на енглеском језику.

Оригинал Протокола биће депонован код Депозитара, који ће оверене копије доставити свим Странама.

Потврђујући ово, доле потписани, прописно овлашћени, потписали су овај Протокол

- У име Владе Републике Чешке ...
- У име Владе Републике Мађарске ...
- У име Владе Републике Пољске ...
- У име Владе Румуније ...
- У име Владе Републике Србије ...
- У име Владе Словачке Републике...
- У име Владе Украјине ...

Члан 3.

Међународне обавезе, преузете овим протоколом спроводиће министарство надлежно за послове заштите животне средине, министарство надлежно за послове туризма, министарство надлежно за послове пољопривреде и министарство надлежно за послове регионалног развоја.

Члан 4.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Међународни уговори”.